

Митови о деци у доба короне (а и у свако друго доба)

Као што митови престављају неистините приче које садрже зрно интуитивне истине и потребу да се објасне појаве за које немамо друга, рационална објашњења, тако је и са погрешним уверењима о деци, која су наведена у овом тексту. Из природне потребе да их заштитимо од несрећа и повреда од којих исувише често деца нису изузета (мит број 1), као и од непријатних емоција са којима смо се и сами толико пута суочавали (мит број 2), али и из жеље да направимо кутак у којем је безбрижност и пријатност једини принцип (мит број 3), ми градим митове који су у функцији лакшег суочавања одраслих са тежином егзистенцијалне позиције једног детета.

Мит број 1: Ма срећа па су мали, па не разумеју шта се дешава

Кључна ствар је да ако се нешто дешава – било да је поплава, изолација услед корона - вируса или породична свађа – неће проћи неопажено поред детета. Дете предшколског узраста јесте у процесу развијања својих сазнајних функција и на самом почетку емоционалног описмењавања, али то не значи да га догађаји око њега не дотичу. Напротив, ово је период највеће пластичности мозга што значи да га практично догађања у најранијем детињству кључно обликују и одређују његово касније функционисање. Све ово значи да је тачан онај колоквијалан опис који каже „деца упијају као сунђери.“

Чињеница је да деца региструју све што се непосредно око њих догађа и покушавају да догађаје разумеју и сместе у неки свој референтни оквир, на основу својих дечјих капацитета. Ово носи велики ризик да, уколико током овог процеса не добију адекватну подршку, подстицај и информације од значајних одраслих, усвоје погрешно разумевање реалности. На пример, ако игноришемо тугу детета као емоцију која може да се јави у новонасталим околностима, умањујемо је речима „ружан/ружна си кад плачеш“ или избегавамо да разговарамо о овој емоцији отворено, остављамо дете збуњено, у покушајима да отпише и не прихвати тужног себе и на овај начин доприносимо формирању будућег одраслог који не зна шта да ради са овом емоцијом када се јави у каснијем добу, бежи од ње и не користи њене потенцијале за раст.

Мит број 2: негативне емоције су јако лоше за дете и треба их избегавати

Обично под негативним емоцијама се мисли на тугу и љутњу, иако би било прецизније да кажемо да оне јесу непријатне, али не и негативне у контексту психолошког раста и развоја. Узмимо за пример актуелну ситуацију изолације у којој су деца изгубила редован ток активности из којих црпе задовољство. Природна реакција на сваки значајан губитак јесте емоција туге. Процес туговања обухвата низ непријатних физиолошких реакција, али и већу пасивност. Па шта је ту онда добро?

Чињеница је да туга, као и свака друга емоција доноси низ значајних информација о нама самима, нпр. шта нам је стварно битно и испуњавајуће. У датој ситуацији изолације, најчешће се јавља туга као реакција на немогућност дружења и игре са вршњацима. Са овим искуством дете има јаснији доживљај важности одређених аспеката живота (дружење, пријатељство) и да губитак тога доводи до непријатних емоција, које је на срећу могуће превазићи и боље разумети уз помоћ одраслих. Оно што је једна од најважнијих ствари на крају процеса туговања јесте прилагођавање новонасталим околностима. Ово не значи само пасивно прихватање ствари онаквим какве јесу и

туговање за оним какве су биле, већ значи и увиђање нових могућности за утицање на поједине аспекте живота на начине које до сада нисмо имали у репертоару. Невероватно важну улогу у овоме играју васпитачи предшколских установа који раде управо то - подстицањем ангажовања деце и родитеља да наставе да се укључују у различите активности, упркос затвореним вртићима, а затим дељењем резултата тих активности са другом децом и покретањем тема заједништва (нпр. наставило се прављење честитки за рођендан другарима који су их прославили у ванредном стању и слање путем друштвених мрежа), али и тема које доприносе нормализацији тренутне ситуације (наставља се и учење о пролећу, словима, учење прича и песмица), васпитачи су они који деци демонстрирају на који начин она могу да утичу на формирање нових опција за живљење у ванредним околностима и на тај начин поврате осећај контроле. Ова деца потенцијално одрастају у људе који, на основу својих раних искустава, знају да у животним кризама увек постоји више опција за њихово разрешавање.

Мит број 3: када поново крену у вртић (школу), спонтно ће се временом вратити и радне навике

Радна навика је понашање које деца уче и стичу понављањем. Она омогућава детету да активно учествује и у активностима које су захтевне, тешке или незанимљиве за дете, а потребно их је реализовати као предуслов за нека будућа знања и вештине.

Ситуација ванредног стања доводи до потпуног мењања свакодневних рутина и активности и у овим околностима посебно одржавање радних навика може да буде угрожено. Ово не значи да у ванредним околностима треба инсистирати на строжијој дисциплини, значи само уважавање савета о структурирању времена и настојање да се што више од постојећих навика (хигијенских, навика учења и физичких активности итд) очува како би се на њих надовезали каснији захтеви који ће се јавити када се живот нормализује.

Једнако је важно неговање свих оних активности игре и забаве и истинског уживања детета, јер управо ове активности јесу резервоар неопходне енергије за реализацију задатака у којима деца и не уживају много.

Иако некад захтевније, немерљиво је значајније за целокупан дечји развој, да се у животним кризама и стресним ситуацијама у којима се дете нађе, са дететом поделе вештине суочавања са актуелном ситуацијом, без умањивања утицаја које неки догађај може да има по дете. Из ових разлога, иако дневно – политичке демагогије и популизми чине да будемо одбојни према идеји да је криза развојна шанса, у случају раста и развоја деце, она то заиста јесте. И потпуно је на нама како ћемо да је искористимо.

Марија Перић
Стручни сарадник - психолог